

Corneille visszatér

Corneille is Back

Szépművészeti Múzeum, Budapest

2002. május 16 - szeptember 1.

16 May - 1 September 2002

Előszó

Foreword

Corneille 2002 nyarán lesz nyolcvan éves. A közelgő évforduló mellett lehet, hogy az utóbbi évek megújuló sikere is ösztönző hatással volt arra, hogy a művész és pártfogói részéről felmerülhessen a nagyívű karrier kiinduló állomására való visszatérés gondolata. A második világháború utáni időszak egyik legdinamikusabb és legnagyobb nemzetközi hatással bíró európai művészeti csoportja, a Cobra egyik alapítója, és ettől kezdve Hollandia egyik reprezentatív művész-egyénisége, aktív pályáját Magyarországon kezdte. A későbbi nagy utazó, az állandóan új világot felfedezni vágyó művész első kalandja 1947-ben a Dunakanyar felfedezése volt. Művészi tanulmányainak befejezése után az otthoni konzervatív miliőhöz képest Magyarországon sokkal pezsgőbb és progresszívebb légkörrel találkozott.

A tények ismeretén túl a legutóbbi időkig szinte teljes homály fedte Corneille és a budapesti Európai Iskola találkozásának részleteit és tényleges eredményeit. Mindez csak a közelmúltban vált megismerhetővé, miután a magyar és a nemzetközi művészeti életet is meglepte a művek nagy számának váratlan felbukkanása. Corneille művészetének talán legnagyobb támogatója, az Elisabeth den

Corneille will be eighty years old in the summer of 2002. Apart from the approaching anniversary it is possible that his renewed success of the past few years had a stimulating effect on the idea of the artist and his supporters to devote attention to the first stage of his glorious career. Corneille, who was one of the founders of Cobra - the European group of artists that had such a wide and dynamic international impact in the period after the Second World War - and who has become one of the main individual artists in the Netherlands afterwards, embarked on his active career in Hungary. He would later become a great traveler that constantly wished to explore new worlds, but his first adventure dates back to 1947 when he discovered the Danube bend. After finishing his art studies he came to experience a very sparkling and progressive atmosphere in Hungary compared to the conservative milieu he was used to in his home country.

Apart from the facts that are known, until recently most details and the actual consequences of Corneille's contact with the European School (Európai Iskola) have remained a mystery. All of this only became known in a very recent past, after the unexpected appearance of a large number of works that had surprised Hungarian

Bieman de Haas Galéria 1997-ben tárta a közönség elé azt a kollekción, amely zömében a magyarországi négy hónap termését tartalmazza. Az első állomás e művek felfedezésében a *Corneille, een vroege vogel* című könyv megjelentetése, az amszterdami Salon Rouge kiállítása és egy portréfilm bemutatása volt. A következő állomás a 2002 elején az amstelveeni Cobra Múzeumban rendezett kettős kiállítás: az Európai Iskola holland közönség előtt való nagy sikerű bemutatkozása és az ehhez kapcsolódó *Corneille, Het Hongaarse Avontuur* (Corneille, a magyar kaland) című kiállítás volt. Ez alkalommal jelent meg Claudia Küssel tanulmányával, ugyanezzel a címmel, az 1947-es év eseményeit feldolgozó könyv (a Szépművészeti Múzeum kezdeményezésére most magyar kiadásban is). A harmadik, de remélhetően nem sorozatzáró állomásként, Budapesten Corneille egész életművének keresztmetszete látható. Az évforduló alkalmából a kiindulás helyszínén újra közönség elé kerül az itt készült művek jelentős része, de immár beágyazva az egész életmű egységébe.

A Budapesten és Szentendrén készült rajzok, gouache-ok és kollázsok előkerülése döntő jelentőségű. A jövő feladata lesz annak felderítése, hogy milyen közvetlen hatások és milyen mértékig alakították az aktív művészi pályán éppen elinduló holland fiatalember későbbi útját, és viszont, mit merítettek ebből a találkozásból a mindenre fogékony magyar kollégái. Annyi azonban máris kétségtelennek látszik, hogy a korábban sokfelé tapogatódzó kísérleteket követően egyre markánsabb vonások jelennek meg Corneille 1947-ben készült lapjain. Matisse és a kubizmus bűvköréből kikerülve, a spontán gesztusok fellazulásával ekkor kezdenek kirajzolódni a későbbiek jellemző karakterjegyek, az expresszív kifejezőerővel kitörő fantázia, amit nagyvonalú konstrukciós rendszer fog egységbe. Az előkerült alkotások azonban további bizonyítékul is szolgálnak. A magyar és egyetemes művészet olyan közvetlen és sajnálatosan kivételes találkozásának szemtanúi lehetünk, amikor a hatás kimutathatóan "innen kifelé" történik. És talán nem csak egy

and international artistic circles. In 1997, perhaps the greatest supporter of Corneille's art, the Elisabeth den Bieman de Haas Gallery, showed the audience the collection that mainly consisted of the works he made during his four months' stay in Hungary. The first phase in the discovery of these works was the publishing of the book *Corneille, een vroege vogel* (Corneille, an early bird), the exhibition of the Salon Rouge in Amsterdam and the presentation of a portrait film. The next stage was the double exhibition that was organised by the Cobra Museum in Amstelveen at the beginning of 2002: the successful introduction of the European School from Budapest to the Dutch audience and in connection to this, the exhibition entitled *Corneille, Het Hongaarse Avontuur* (Corneille, The Hungarian Adventure). For this occasion a book with Claudia Küssel's study with the same title was published, which discussed the 1947 events (at the initiative of the Museum of Fine Arts in Budapest the book appeared in Hungarian as well). The third stage, but hopefully not the final piece of the series, is the Budapest exhibition that presents a cross-section of Corneille's whole oeuvre. At the same place where his career started, a comprehensive selection of the works that he made here will be shown to the audience, but as an integrated part of his whole oeuvre.

The emergence of the drawings, gouaches and collages that he produced in Budapest and Szentendre is of vital importance. It will be the future's task to examine what direct effects the Dutch young man, who was just at the start of his active artistic career, experienced and to what extent these defined his later development, and on the other hand, what his Hungarian colleagues, who were open to everything, gained from this contact. So much seems clear, though, that after carrying out several experiments, the features of Corneille's paintings from 1947 became increasingly stronger. After he had left Matisse and cubism behind, by means of loose and spontaneous strokes the character signs that would become so typical of his later work and the expressive force of his imagination started to show, united by a large-scale construction system. The works that have re-emerged are proof of something else as well. We can be witnesses of a direct and, unfortunately, exception-

később világhírűvé váló művész pályájának alakulása szempontjából vethető ez fel, hanem az az egész szellemi mozgalom bevonható ebbe az összefüggésbe, amelynek Corneille egyik reprezentánsává lett.

Corneille művészeti pályájának alakulása az utóbbi időben többször is meglepetéssel szolgált. A Cobra időszak és az azt követő évek munkássága meglehetősen széles körben ismert. Az első igazán váratlan fordulatot ebben a kialakult és már szinte lezártnak tekintett összképben a teljesen új szellemet mutató, friss és dinamikus szobrok és festmények jelentették a kilencvenes években. A sors furcsa kronológiájaként az időskor beköszöntével váltak ismertté a világhír megalapozásának kezdeti lépései, és még egy további fordulattal, e lépések valóságos gyökerei. Az Európai Iskola hollandiai bemutatkozása valódi reveláció volt: egy addig ismeretlen világra és összefüggésekre irányította a reflektort. A Szépművészeti Múzeum legújabb kiállítása, amellet, hogy a magyar közönség számára is hozzáférhetővé teszi ezt a felfedezést, remélhetően bizonyító összegzése lesz annak, hogy az 1947-es magyarországi tartózkodás olyan fordulatot hozott, amelynek eredményei az életműbe tartósan integrálódtak. A válogatásban az indulás éveinek átfogó bemutatása a változatos pályafutás további alakulásának összefoglalásával egészül ki. A jól ismert Cobra korszak mellett külön színfoltját jelenti a kiállításnak a legutóbbi időszak vitalitással teli művészi termése, amelynek különlegessége a szín- és formagazdag szobrászi tevékenység.

A kiállítás az amstelveeni Cobra Múzeummal és a Stichting Europeerrel közös szervezésben jött létre. Megkülönböztetett köszönettel tartozunk az Elisabeth den Bieman de Haas Galériának, akik a korai időszak különleges eredményeit a világ számára újra felfedezték, és most rendelkezésünkre bocsátották. Ugyanilyen hálás köszönetünket fejezzük ki azoknak a magángyűjtőknek, akik gyűjteményük jeles darabjait kiállításunkra kölcsön adták.

Tóth Ferenc

al meeting between Hungarian and international arts, and in this case the impact clearly takes place "from Hungary to the outside world". And this might not only be interesting with regard to the evolution of an artist that became world-famous later, but it could equally apply to the whole spiritual movement of which Corneille was one of the leading figures.

Lately, the development of Corneille's career has seen quite some surprises. The works from the Cobra-period and the years following became known in rather wide circles. The first fairly unexpected twist in this overall picture, which was considered to be complete, was the appearance of fresh and dynamic sculptures and paintings in the nineties that breathed a whole new spirit. It is the strange chronology of fate that, only by the time Corneille had reached a respectable age, the first steps forming the basis of his world reputation became known, and what is more, the real roots of these steps. The Dutch introduction of the European School from Budapest was a true revelation: it spotlighted an until then unknown world and context. The latest exhibition of the Museum of Fine Arts not only makes this discovery accessible to the Hungarian public, but hopefully it will also serve as evidence for the fact that his stay in Hungary in 1947 saw a turning point in his work that would have a lasting effect on his oeuvre. The selection of works for this comprehensive presentation of his early works is completed by an overview of the works that he made during the later stages of his interesting career. Apart from the works of the famous Cobrera, the lively creations of the most recent period, consisting of remarkable sculptures that are rich in colour and shape, are a bright spot in the exhibition.

The exhibition was organised in cooperation with the Cobra Museum in Amstelveen and the Stichting Europeer. We owe special thanks to the Elisabeth den Bieman de Haas Gallery, that discovered the special creations of the early period and was so kind to lend them to us. We are equally grateful to the private collectors who let us use some of the excellent pieces from their collections for our exhibition.

Ferenc Tóth